

Henryk Gaertner

"Szkoly lwowska i wileńska – ich wpływ na rozwój medycyny polskiej", pod red. Beaty Zawadowicz, Częstochowa 2012 : [recenzja]

Acta Medicorum Polonorum 5/1, 122-123

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szkoły lwowska i wileńska – ich wpływ na rozwój medycyny polskiej, Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie, Częstochowa 2012, s. 341, ilustr., ISBN 978-83-915623-5-2

Jest to drugi tom Biblioteki Towarzystwa. Redaktorem serii i tomu jest dr Beata Zawadowicz, prezes Towarzystwa. Finansowego poparcia udzieliły: Śląska Izba Lekarska, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie i Medycyna Estetyczna Anti-Aging (Oddział Polskiego Towarzystwa Lekarskiego). Trzon dzieła to głównie plon dwu sesji historycznych Towarzystwa, związanych z Światowym Kongresem Polonii Medycznej, o szkole lwowskiej (2009) i wileńskiej (2010). Współorganizatorami sesji były: Okręgowa Izba Lekarska, Urząd Miasta i Muzeum Częstochowy.

Dzieło ma cztery rozdziały. Pierwsza część I rozdziału jest poświęcona szkole lwowskiej. Zaczyna się programem naukowym i artystycznym sesji 2009 r. Wprowadzenie jest pióra B. Zawadowicz. Referaty omawiają: Wydział Lekarski Uniwersytetu Jana Kazimierza (H. Tarnawiecka), osiągnięcia naukowo-organizacyjne Wydziału w latach 1918-1939 (W. Wojtkiewicz-Rok), wpływ szkoły lwowskiej na rozwój polskiej medycyny (obszerny tekst, bogate piśmiennictwo – D. Białas), związki lwowsko-krakowskie w neurologii i neurochirurgii (sylwetki dziewięciu uczonych – I. Gościński, M. Moskała, A. Wiernikowski), przedstawiciele lwowskiej szkoły ginekologiczno-położniczej (M. Nowakowska-Zamachowska), tragiczne losy lwowskiej szkoły lekarskiej w czasie ostatniej wojny (H. Tarnawiecka) i działalność Tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich w Częstochowie w czasie okupacji (B. Zawadowicz). Następują dwa teksty o Rudolfie Weiglu (S. Gawrychowski i red. H. Szymała) i o Ludwiku Rydygierze (M. Wyględowski). Ostatnie tematy to opieka zdrowotna nad młodzieżą akademicką we Lwowie w latach 1920-1939 (W. Terlecka) i przedwojenna lwowska medycyna „miłosierdna” i paliatywna (J. Mazur).

Druga część tegoż rozdziału „Wspomnienia o profesorze Zbigniewie Relidze – Postępy i dylematy kardiologii” (2009) zawiera program tej sesji i wprowadzenie do niej pióra M. Zembali, autora obszernego tekstu o życiu, pracy i osiągnięciach czołowego polskiego kardiologa i kardiochirurga. Trzy wspomnienia o nim napisali: A. Bochenek, red. H. Szymura i M. Wyględowski. Sesję skomentował T. Maliński. Inną tematykę przedstawili m.in. autorzy z USA (S. Kiesz, T. Maliński i A. Styś), którym wręczono honorowe członkostwo Towarzystwa.

Drugi rozdział jest poświęcony szkole wileńskiej. Trzy pierwsze pozycje dotyczą: wpływu tej szkoły na rozwój polskiej medycyny (B. Zawadowicz), dziejów i ludzi wileńskiej Medyczo-Chirurgicznej Akademii (Z. Siemienowicz) i Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu (M. Nowakowska-Zamachowska). Dalsze referaty miały za tematy: migrację wileńskich lekarzy do Gdańska w r. 1945 (A. Szarszewski), Kazimierza Pelczara jako uczonego i patriotę (K. Rotkiewicz), 300-letni szpital św. Jakuba w Wilnie (H. Balsiené-Strużanowska i J. Savulioniené), Michała Reichera i jego wpływ na polską anatomię (M. Bukowski, K. Lewicki) i lekarzy wileńskich w Częstochowie (B. Zawadowicz). Następują teksty o historii nauki psychiatrii na Wileńszczyźnie (W. Mickielewicz), o wileńsko-krakowskich związkach w neuroanatomii, neurologii, chirurgii i fizyce w XX w. (I. Gościński, M. Moskała, A. Wiernikowski, J. Zawiliński) oraz o koncepcji filozofii medycyny Stanisława Trzebińskiego i Władysława Szumowskiego (E. G. Vasilevskis).

Rozdział III (Echo spotkań w Częstochowie) to głównie reprodukcje materiałów o lwowskiej medycynie, zespole tańca Zgoda z Litwy, o echem korespondencyjnych i prasowych, o promocji książek lekarzy częstochowskich oraz o doktoracie honoris causa prof. Tadeusza Malińskiego i kongresach Polonii Medycznej.

Ostatni rozdział IV to wybór zdjęć, głównie wielobarwnych, zgrupowanych w zbiory odnoszące się do sesji i innych wydarzeń kongresowych. Na końcu rozdziałów I-III spotykamy listy osób uhonorowanych przez Towarzystwo statuetkami dr. Władysława Biegańskiego w latach 2009, 2010 i 2011. Niektóre artykuły są zaopatrzone w wybrane piśmiennictwo.

Strona edytorska na wysokim poziomie, kremowy papier, wyraźna czcionka, dobra reprodukcja bardzo licznych rycin w sepia i barwach. Odporna, twarda, lakierowana wielobarwna okładka ma na froncie zdjęcie Lwowa i Wilna. Projekt okładki i opracowanie graficzne księgi jest dziełem Włodzimierza Karankiewicza. Bogactwo tekstów, nazw i nazwisk oraz pośpiech publikacji spowodowały konieczność erraty – rzadziej błędów literowych czy pisowni nazwisk lub dat, często tytułatury osób i instytucji. Oko korektora ominęło dalsze błędy, np. strona, wiersz od dołu: 21 – 1 akomapaniują; 31 – 7 Scharmm; 37 – 5 Saratowski (chyba Sabatowski); 109 – 3 Nicolie'a; 114 – 10 Und (zamiast und) i 9 Herres (zamiast Heeres). Na pewno w następnym wydaniu errata będzie niepotrzebna.

Lektura księgi wzbudziła wiele wspomnień we mnie, jako przedwojennym lwowia-ku, synu profesora Uniwersytetu Jana Kazimierza. Byłem pacjentem Franciszka Groëra, naszymi częstymi gośćmi byli m.in. Jakubowie Parnasowie, sąsiedzi z domu przy ul. Supińskiego. Szczególnie serdeczna przyjaźń łączyła nas z Rudolfem Weiglem. Jako przyjaciel syna Wiktora bywałem prawie codziennym gościem jego domu, zakładu i przyległych do nich ogrodów. Weigl uczył mnie strzelać z łuku. Częste były też me kontakty z Zofią Weiglową, Anną Herzig, Janem Starzykiem i Henrykiem Mosingiem. Weiglowi zawdzięczam ratunek z zakopiańskiego Gestapo. Po opuszczeniu Lwowa w naszym krakowskim mieszkaniu zamieszkiwali Weiglowie i Tadeusz Baranowski. Oprócz nich do moich nauczycieli medycyny należeli m.in. ze Lwowa: Bronisław Giędosz, Antoni Sabatowski, Eugeniusz Brzezicki i Stanisław Laskownicki, a z Wilna: Kornel Michejda, Stanisław Legeżyński i Władysław Bujak. Winiem im wdzięczną pamięć.

Księga ma wielką wagę jako dowód żywej pamięci o osiągnięciach i profesorach dwu szkół medycznych Lwowa i Wilna, oraz ich roli w odrodzeniu się polskiej medycyny w różnych jej ośrodkach i dziedzinach. Dzieło powstało dzięki trudowi licznych wykładowców z krajowych i zagranicznych ośrodków. Na szczególne uznanie zasługuje dr Beata Zawadowicz jako prezes Towarzystwa, organizator i realizator spotkań oraz redaktor serii i obecnej księgi i autorka licznych jej tekstów.

Dzieło winni poznać wszyscy, medycy i niemedycy, dla których ważną jest znajomość współczesnej historii medycyny i jej przemian spowodowanych tragedią wojny, okupacji i powojennych zmian granic naszej ojczyzny.

Henryk Gaertner – Kraków

